

bei kuri atsižvelgia į pereinamojo laikotarpio viešojo administravimo ypatybes. Toks viešojo administravimo disciplinos raidos pobūdis igalintų įgyvendinti ne tik empirinę ir teorinę, bet ir normatyvinę viešojo administravimo disciplinos funkciją, siekiančią pateikti aiškias bei gilia empirinių duomenų analize paremtas normatyvines rekomendacijas, kurios gali būti naudingos, reformuojant Lietuvos viešąjį administravimą. Tik tada mokslo bendruomenė galės neabejodama pasigirti, kad ji prisideda prie viešojo administravimo institucijų administracinių gebėjimų formavimo.

VITALIS NAKROŠIS

POLITIKA IR ADMINISTRAVIMAS

Šiuolaikinio pažinimo erdvėje netikėtu minties polėkiu sunku nustebinti, tačiau apie žmonių socialinį gyvenimą, jo funkcionavimą, išmintingo organizavimo galimybes visuomet atsiranda ką pasakyti, juolab, jeigu to imasi reikalą išmanantys intelektualai. Šitai galėtų būti leitmotyvu neseniai pasirodžiusiai autorių kolektyvo, vadovaujamo Kauno technologijos universiteto viešojo administravimo katedros vedėjo doc. dr. Alvydo Raipos parengtai studijai *Viešasis administravimas**.

Pastaruoju metu verstinių ir originalių knygų apie politiką, demokratiją, valstybės valdymą lentyna gerokai pailgėjo. Šiame balanse aiškiai išsiskiria įvairiais aspektais analizuojami verslo vadybos reikalai. Tačiau to nepasakytume apie viešąjį administravimą, kur teorinė mintis aiškiai nespėja su dinamiškai veržlaus gyvenimo reikalavimais. Galgi todėl, kad gnoseologiškai pagrįstiems viešojo administravimo teiginiams suformuluoti prireikė laiko intelektualiniam susikaupimui, o gal ir todėl, kad tam minčių srautui turėjo subręsti empyriškasis pradas, pasijaušti visuomeninis užsakyimas.

Aptariamoji studija skirta modernioje visuomenėje įrodžiusiai savo paskirtį ir vietą viešojo administravimo problemai. Į reiškinį čia žvelgiama per istorinį patyrimą, kuris atvedė prie dabartinio administravimo modelio, analitinę mintį koncentruojant teorinei problemos analizei ir išraiškai, remiantis pasauliniu viešojo administravimo lygmeniu.

* *Viešasis administravimas* / Ats. redaktorius, doc. dr. Alvydas Raipa. - Kaunas: Technologija. - 1999. - 435 p.

Studijos įvadinėje dalyje lietuvių išeivis prof. Edvardas Jasaitis, kurio žiniomis ir pastangomis buvo organizuota ir KTU viešojo administravimo katedra, apibūdindamas viešojo administravimo objektą, teigia, kad jis kyla iš esminių valdymo sistemos funkcijų – politikos ir administravimo. Politika išreiškia valstybės valią, o administravimas privalo ją įgyvendinti per viešumo kategorijas – kolegialumą, teisėtumą, atsakomybę, visuomenės įtraukimą į valdymą ir atitinkamai veikti pačią politiką. Aptardamas viešojo administravimo komponentus, šios srities vertybines orientacijas, autorius akcentuoja profesinio pasirengimo, dorovinių principų laikymosi ir atsakomybės svarbą vadybiniame procese.

Pristatomos studijos reikšmingumą suponuoja viešojo administravimo tapsmo Lietuvoje apmąstymas, šios veiklos perspektyvumo nuskaidymas. Konstatavęs, kad viešojo administravimo teorija gimė tik XIX a. pabaigoje Vakarų šalyse, o šios problemos buvo gvildenamos ir tarpukario Lietuvoje, E. Jasaitis daro išvadą, kad “Lietuvoje, kaip ir kitose šalyse, besirengiančiose integruotis į Vakarų Europos politines, ekonomines struktūras, viešojo valdymo reformavimas prasidėjo nuo pat nepriklausomybės atkūrimo. Pirmiausia buvo siekiama sukurti viešojo valdymo aparato struktūras, sugebančias priimti naujus politinius sprendimus, formuluoti šalies raidos strategiją, įtvirtinti demokratijos, rinkos ekonomikos principus ir plėtoti teisinės valstybės bei pilietinės visuomenės santykius” (p. 8).

Kaip ir reikalauja viešojo administravimo logika, studijoje apibūdinama valstybės valdžia, jos politinė – teritorinė organizacija ir jos formos. Prof. habil. dr. Vaclovas Domarkas į viešąjį administravimą žvelgia per organizacijų teorijos prizmę, aptardamas šios teorijos ištakas ir nūdienos konceptą. Viešojo administravimo organizacijos interpretuojamos kaip valdžios dalis, kurių pagrindinis tikslas yra įstatymų įgyvendinimas. Ypač svarbu, kad autorius atskleidžia šio proceso sudėtingumą ir dinamiškumą, įvairiais aspektais aptardamas organizacijų modelius, jų struktūrą, raidos tendencijas.

Konceptualiai sujungia ir sureikšmina visą aptariamą studijos turinį doc. dr. Alvydo Raipos publikacijos, skirtos viešosios politikos ir viešojo administravimo sąveikos problemoms. Teigdamas, kad terminas “viešoji politika” dažniausiai vartojamas įvairių institucijų elgsenai apibūdinti, autorius atkreipia dėmesį į tai, kad šios definicijos apibrėžtis literatūroje įvairėja skiriasi – tai gali būti oficialių asmenų, valstybės

institucijų elgsena ar veiklos pasirinkimas. Nesuprimityvindamas “viešosios politikos” objekto, A. Raipa išsamiai aptaria jos tipus, analizės metodus ir būdus, procedūras, vertinimo ir prognozavimo galimybes. Proceso apžvalga logiškai įprasminama teze, kad politikos analizėje metodologinį vaidmenį atlieka monitoringas – procedūra, teikianti informaciją apie viešosios politikos vertybes, jos sąlygotumą, įgyvendinimą ir pasekmes, iškelianti spręstinas problemas.

Viešojo administravimo vykdymo kokybė žymiu mastu priklauso nuo sprendimų, jų priėmimo ir adekvatumo naujoms tikrovės tendencijoms lygmens. A. Raipos nuomone, viešųjų sprendimų priėmimas reikalauja pozityvios analizės ir paieškos, tačiau visuomet disponuoja alternatyvos galimybėmis. O labiausiai žinomos yra trys sprendimų priėmimo teorinės nuostatos, akcentuojančios intelektualinę sprendimų rengėjų išmintį ir procedūrinį aspektą – racionalizmas, inkrementalizmas, mišrus skanavimas. Šių teorijų analizę logiškai pratęsia biurokratijos vietos ir vaidmens demokratiškai įgyvendinant sprendimus, vadovavimo (vadovo, lyderio) fenomeno, etikos viešajame administravime pristatymas ir analizė.

Viešasis administravimas pasireiškia per konkrečias jos funkcijas, tad jų pažinimas, kokybės analizė, naujų galimybių apmąstymas tampa ne tik teorine, bet ir svarbia praktine valdymo santykių problema. Recenzuojamoje studijoje analizuojamas viešojo administravimo teisinis reguliavimas, personalo administravimas, strateginis planavimas, aptariamai šios srities finansavimo, valstybės ir savivaldybių biudžetų sudarymo, jų paskirstymo principai. Pozityviai vertintina ir tai, kad viešojo administravimo funkcijų aptarimas grindžiamas informacine ir analitine medžiaga iš Lietuvos Respublikos dabarties, kas šiaip teorinį konceptą akcentuojančią studiją priartina prie nūdienos aktualijų.

Skaitytojo dėmesį neabejotinai atkreips knygos baigiamojo skyriaus pavadinimas: “Viešojo administravimo metodologiniai ypatumai”. Šią paskirtį išreiškia prof. habil. dr. Boriso Melniko publikacija apie aktualias viešojo administravimo teorijos problemas ir perspektyvias jų tyrimo kryptis. Žvelgdamas į viešojo administravimo nūdienos teorines ir praktines aktualijas, ryškindamas jų sprendimo tendencijas ir galimybes, autorius išplėtoja viešojo administravimo sistemą iki jos globalinės integracijos ir daro išvadą, kad “viešojo administravimo teorijos plėtotė bei aktualijų jos problemų diagnozavimas ir sprendimas gali būti suvokiamas kaip vienas iš socialinių mokslų plėtotės prioritetų” (p. 397).

Vertinant studijos pranašumus, be teorinės argumentacijos gilinimo, reikėtų paminėti ir tai, kad jos turinio suvokimą palengvina daugybė schemų, diagramų, lentelių, esminių dalykų kursyvinis išryškinimas tekste. Pažymėtina ir tai, kad šis leidinys padės ne tik teoriniam ir praktiniam problemos aspektui, bet ir viešojo administravimo lietuviškosios terminijos formavimuisi, nors, manyčiau, kai kurių verstinių sąvokų vartoseną dar reikėtų tikslinti, pasitarus su kalbininkais, ypač siekiant preciziškesnio sąvokų atitikmens lietuviškajai semantinei tradicijai.

Tenka sutikti ir su studijos pratarmės teiginiu, kad skelbiama knyga nepretenduoja į visapusišką viešojo administravimo, viešosios politikos problemų analizę, o įvardinamos tik esminės, kartais diskutuotinos teorinės koncepcijos. Tačiau autorių kolektyvas savo tikslą pasiekė – jų knyga padės valstybės tarnautojams, vadybininkams, politikams ar šiaip neabejingiems piliečiams, o ypač akademiniam jaunimui įsigilinti į viešąjį administravimą, jo paskirtį, funkcionavimo principus ir galimybes.

PETRAS SETKAUSKIS

NACIONALIZMO PROBLEMATIKĄ GVILDENANTI KNYGA

Gal kiek pavėluotai Lietuvos akademinį skaitytoją pasiekė dar viena nacionalizmo problematiką gvildenanti teorinė knyga Benedicto Andersono *Įsivaizduojamos bendruomenės*. * Kartu su jau išleistomis Anthony D. Smitho *Nacionalizmas XX amžiuje* ir Ernesto Gellnerio *Tautos ir Nacionalizmas* bei netrukus turėsiančia pasirodyti Erico Hobsbawmo *Nacijos ir nacionalizmas nuo 1780* Benedicto Andersono veikalas yra viena iš pamatinių nacionalizmo studijų.

B. Andersonas iki šeštojo dešimtmečio karštai išpažino marksizmą, bet prasidėję karai tarp socialistinių valstybių privertė jį suabejoti ir permąstyti savo intelektualinę poziciją nacionalizmo atžvilgiu, ir pastūmėjo sukurti savąją nacionalizmo teoriją. Andersonas suabejojo tiek marksistine, tiek ir liberaline dogma, kad

*Benedict Anderson. *Įsivaizduojamos bendruomenės: apmąstymai apie nacionalizmo kilmę ir plitimą*. - Vilnius: Baltos lankos, 1999. Iš anglų kalbos vertė Aušra Čižikienė